

plūkti moliu. Dar vieno židinio dalis aptikta perkasos PR kampe. Duobės užpildas – tamsiai rudas permaišytas smėlis. Joje aptiktos kelios lipdytos šukelės. Didesnė šios struktūros dalis buvo jau už perkasos ribų.

Perkasa 25 matuota apie 50 m į ŠR nuo perkasos 24, aukštesnėje vietoje, ariamoje žemėje. Ji 5x2 m dydžio, orientuota Š–P kryptimi. Perkasoje kultūrinio sluoksnio ar radinių neaptikta. Šioje vietoje galima kultūrinių sluoksnį suardė gilus arimas. Perkasos P dalyje, armens apačioje aptikta tamsiai rudo molio dėmė. Jos dydis – 65x60 cm. Užpilde aptikta tik pavienių angliukų. Duobė baigėsi 37 cm gylyje nuo žemės paviršiaus. Viršutinę jos dalį suardė arimas.

Iš viso 2004 m. archeologinių tyrimų metu ištirtas 153,4 m² dydžio plotas. Surasta kelių laikotarpių radinių ir kultūrinis sluoksnis, kurio dalis apardyta (sunaikinta ariant ar kasant žemę). Senovės gyvenvietės preliminariai datuojamos žalvario amžiumi ir senuoju geležies amžiumi. Taip pat aptikta XVIII a.

pabaigos – XX a. pradžios kaimavietės radinių.

BENAIČIAI ARCHAEOLOGICAL COMPLEX

In 2004 in the Benaičiai archaeological complex 10 trenches were investigated. 9 of them (trenches No. 16 and 18–25) were investigated at full-scale. The total area investigated made 153.4 m². During the investigation cultural layers and finds attributable to ancient settlements of three periods were discovered. The earliest settlement dates to the Bronze Age. The later one dates to the Old Iron Age. Besides that, finds of the 18th–20th century village site and a disturbed cultural layer were found. In the investigated sites there were various structural remains relevant to ancient settlements: stone pavements, hearths, waste pits, postholes etc. Hand-made and wheel-made pottery shards, clay daub fragments, animal bones, iron items, iron slag and cinder and amber items were found as well.

KARAVIŠKIŲ 6-OJI GYVENVIETĖ

Gytis PILIČIAUSKAS

Karaviškių 6-oji akmens ir bronzos amžių gyvenvietė (Varėnos r., Kaniavos sen.) yra Karaviškių kaimo PR dalyje, buvusio Dubos ežero P krante, limnoglacialinės terasos pakraštyje (7 pav.). Saugomų istorijos ir kultūros vertybių sąrašuose ji vadinama Karaviškių II senovės gyvenvieta (A 40). 1997–2001 ir 2003 m. gyvenvietę tyrinėta apsaugos tikslais (žr. *ATL 1998 ir 1999 metais*, V., 2000, p. 58–61; *ATL 2000 metais*, V., 2002, p. 17–18; *ATL 2001 metais*, V., 2002, p. 32–34; *ATL 2003 metais*, V., 2005, p. 20–21). Tyrimų metu paminklo teritorija buvo išžvalgyta 1 m² dy-

džio šurfaus, ardomose vietose iškasti 5 atskiri plotai – iš viso 931 m² (8 pav.).

2004 m. archeologiniai tyrinėjimai Karaviškių 6-oje gyvenvietėje buvo pratęsti. Perkasos matuotos į V nuo anksčiau tirtu ploto V, tarp sodinto pušyno ir kelio Krokšlys–Dubičiai, po elektros linija. Kitapus keliuko, prie pat buvusio ežero kranto iškasti trys 2x2 m dydžio šurfai. Visose perkasose, taip pat ir šurfuose prie pat terasos pakraščio buvo užfiksuoti tipiški smėlinėms gyvenvietėms stratigrafiniai sluoksniai: tamsiai pilkas dirvožemis, gelsvas arba rusvas smėlis, balsvas

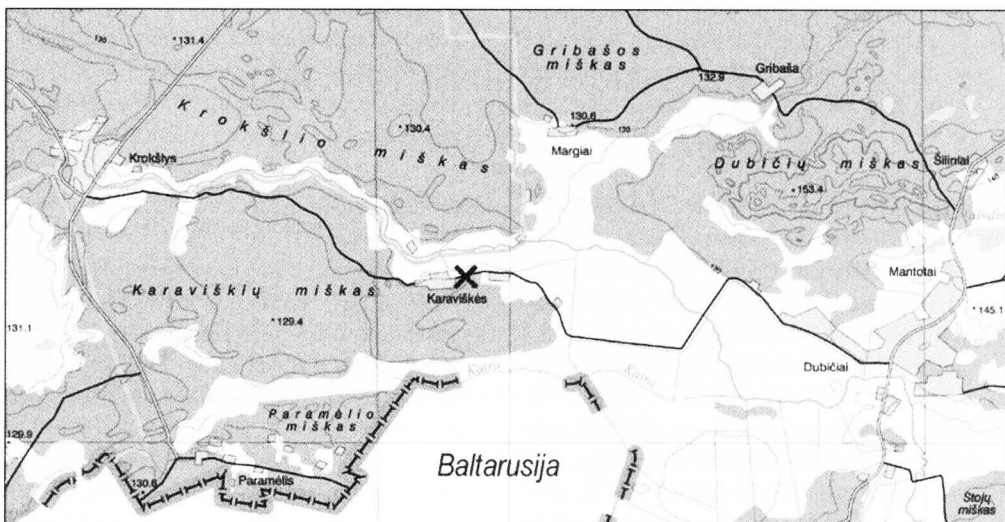
smėlis. Maišytas dirvožemis paprastai buvo 15–25 cm storio. Prie pat keliuko jo liko tik pati apačia – buvo nustumtas. Po dirvožemiu sekė vidutiniškai 20 cm storio gelsvas arba rusvas smėlis. Jame matėsi smulkūs angliukai, rasta didžioji dalis titnago radinių ir keramikos. Ties keliuku, kur žemė buvo stipriai suspausta, rusvo smėlio sluoksnelis siekė tik kelis centimetrus. Giliau smėlis šviesėjo, buvo be radinių, neskaitant pavienių, giliau „įkritusių“ dėl gamtinių procesų. Užfiksuota viena XIX–XX a. stulpavietė; akmens amžiaus laužaviečių ar pastatų liekanų neaptikta.

Tyrimų metu surinkta smėlinėms gyvenvietėms būdingų įvairių laikotarpių radinių: puodų šukių, titnago radinių, taip pat smulkių perdegusių kaulų fragmentų, akmenų nuolaužų ir akmeninių dirbinių fragmentų.

Buvo surinktos 1052 lipdytinės keramikos šukės, svėrusios 2,4 kg. 2–15% keramikos masės atskirose perkasoje telkėsi dirvožemyje. Viršutiniame neartame 6–8 cm storio smėlio sluoksnyje rastos šukės sudarė 50–80% visos

keramikos masės. Pagal molio masę ir paviršiaus apdailą keramika suskirstyta į 3 grupes: virvelinę, nemunišką ir grublėtąją. Virvelinė keramika sudarė daugiau kaip 80% visų šukių ir telkėsi į 2 ryškias sankaupas. 875 šukės priklausė mažiausiai 8 indams, kurių molio masėje buvo smėlio ir šamoto priemaišų. Didėsių puodinių kaklelių juosė 1 ar 2 rumbai, puošti įkartomis, gnaibymu, įvairiais įspaudėliais. Vienos kaklas buvo puoštas virvučių įspaudais. Mažesni puodeliai ornamentuoti virvučių įspaudais arba eglutės pavidalo įkartomis. Nemuno kultūrai galima priskirti 171 šukę su akmens trupiniais molio masėje. Jos priklausė 2–3 indams. Vieno jų smailus dugnelis buvo puoštas gulsčia eglute išdėstytais stulpeliais. Be neolitinės keramikos, dar rastos 6 storos šukės grublėta išore. Geležies (senojo?) amžiaus gyvenvietė buvusi kažkur toliau; akmens amžiaus stovyklų vieton kažkaip pakliuvo tik vieno puodo šonas.

Tirtame plote buvo rasti 3761 skaldyto titnago gabalai. Visi jie svėrė 5,5 kg. Karaviš-

7 pav. Karaviškių 6-os gyvenvietės geografinė situacija.

Fig. 7. Geographical layout of the Karaviškės 6th settlement.

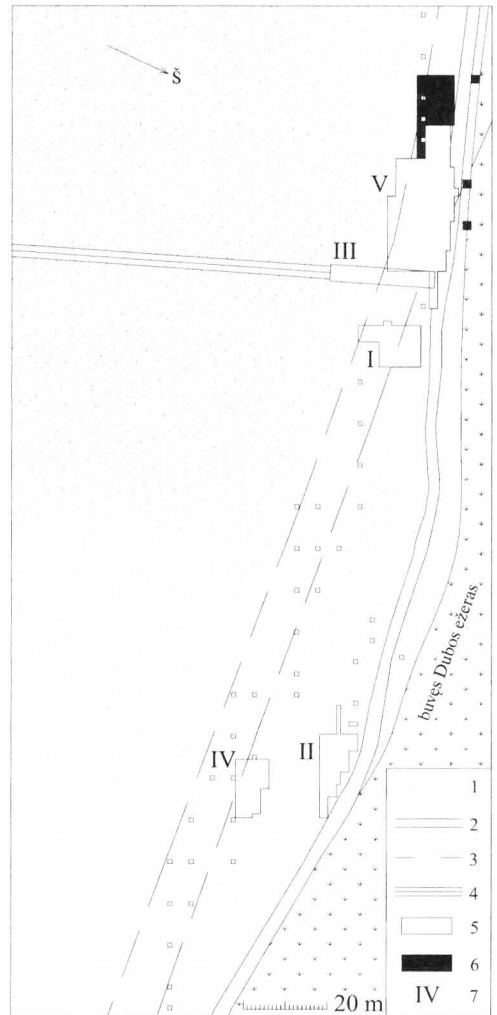
kėse naudotas moreninis Varėnos rajono titnagas – pilkas arba juodas skaidrus bei dvispalvis, juodas skaidrus / šviesiai pilkas matinis. 18% titnagų buvo su žievės liekanomis paviršiuje, 42% perkaitę laužavietėse ir miško gaisruose. Skaldytiniai sudarė 1%, retušuoti titnagai – 4%, skeltės – 7% visų titnagų. Daugiausia rasta neretušuotų nuoskalų, skeveldrų ir neidentifikuojamų duženų. Absoliuti dauguma titnago radinių buvo mezolitininių stovyklų liekanos ir priklausė keliems technokompleksams: Puli (2 įklotinių antgalių fragmentai) ir Janislavicų (lancetai, mikrorėžtukai). Tirtroje vietoje ar netoliese buvus miškų neolito stovyklas liudija plokščiai retušuotas rombinis strėlės antgalius. Su virvelinės keramikos kultūros stovyklomis galima sieti tik dvi balto titnago nuoskalėles. Jos nuskeltos nuo kažkokio įnagio smailiu galu (retušiklio?), kuris buvo perdarytas iš gludinto kirvio.

Tarp akmeninių radinių (41 vnt.) vyravo smulkūs granito trupiniai. Be jų, pasitaikė keli smiltainio gabalėliai – galbūt gludintuvų fragmentai.

2004 m. Karaviškių gyvenvietėje buvo iš-tirtas 133 m² plotas. Radiniai tirtroje vietoje kaupėsi ilgą laiką pakartotinai kuriant stovyklas ir datuoti nuo mezolito pradžios iki vėlyvojo neolito. Archeologinius tyrinėjimus apsaugos tikslais šioje gyvenvietėje numatoma baigti 2005 m.

KARAVIŠKĖS 6TH SITE

In 2004 excavations at the Karaviškės 6th site were continued. An area of 133 m² was investigated. The pottery finds were attributable to the Late Neolithic Corded Ware Culture, the Middle-Late Neolithic Nemunas Culture and the Roman Period. Majority of 3761 flint-stone artefacts dated to the Early Mesolithic – Late Neolithic.

8 pav. Tyrinėjimų situacijos planas. 1 – sodinti pušynai, 2 – kelias, 3 – elektros perdavimo linijos, 4 – miško kvartalinė proskyna, 5 – 1997–2001, 2003 m. tirtas plotas, 6 – 2004 m. tirtas plotas, 7 – tirtto ploto numeris. *G. Piličiausko brėž.*

Fig. 8. Layout of the investigated territory: 1 – planted pinewood, 2 – road, 3 – power line, 4 – quadrat clearing, 5 – areas investigated in 1997–2001 and 2003, 6 – area investigated in 2004, 7 – ID number of the investigated area.